

tisk, om end ikke formelt, indtraadt i det Øjeblik, man var blevet enig i Reykjavik —, i samme Øjeblik maa det danske Folk have Lov til at sige: naar Betingelserne for et Statsforbund mellem Islænderne og os skal fastsættes, saa maa vi dog have den naturlige Ret ogsaa at prøve, om disse Vilkaar er tilfredsstillende for os. Det er i Grunden den Situation, som burde have foreligget her. Naar derfor Forbundsloven møder her i Rigsdagen som Resultat af en Retfærdighedshandling, som en Afvikling af en Gæld til Island, som Indrømmelser til deres nationale Selvstændighedsret, saa tilsløres det derved, at Forbundsloven efter at have givet alle disse Indrømmelser yderligere giver en Række Indrømmelser, som er Indrømmelser, ikke til Islands Selvstændighed, men til Island som Forbundsstat. Det er dette, man burde have været i Stand til at prøve. Men ved den Maade, hvorpaa Sagen er blevet forelagt og behandlet og nu føres frem til Afgørelse, er man i Virkeligheden i Realiteten afskaaret fra at behandle denne Side af Sagen, hvilket tydeligt nok viste sig ved den Behandling, som det hele Spørgsmaal fik i det andet Ting og i det dør nedsatte Udvalg.

Spørges der nu om: hvilke Krav maatte man da stille i al Almindelighed til saadanne Vilkaar, for at en Forbundstraktat skulde være tilfredsstillende? saa tror jeg ikke, at det vilde være vanskeligt for alle her at være fuldt enige om, hvorledes man naturligt karakteriserer saadanne Krav — det synes jeg fremgaar af alle de Udtalelser, der er faldet fra alle Ordførerne som ogsaa fra Ministerbænken — til et Forbund. For det første maatte det være et virkeligt Statsforbund; som knyttede de to Stater sammen i fælles Interesser og i fælles Venskab. Dernæst maatte Bestemmelserne være af en saadan Art, at de tjente til at bringe Staterne i stedse nærmere og venskabeligere Forbindelse med hinanden, og de maatte derfor ikke i sig selv indeholde Frø til Splid og Uenighed, og endelig maatte Forbundstraktaten have det Formaal, at Forbundet var bestemt til at opretholdes, og ikke opstille Adskillelsen saaledes, at denne kom til at virke, som om den var det egentlige Formaal med den hele Traktat, det, der i Virkeligheden skulde naas gennem Traktatens enkelte Bestemmelser.

Prøver jeg nu Forbundstraktaten ud fra disse Synspunkter, vil det vise sig, at den paa alle eller næsten alle Punkter er uheldigt affattet, og at den paa mange Punkter virker i modsat Retning af, hvad disse Krav til en forstandig og god Forbundstraktat maatte medføre. Jeg tager

for det første Spørgsmaalet om at forøge Venskabet og den nære Sammenknytning mellem Folkene. Der kan efter min Mening kun være een Opfattelse af dette Problem i Danmark. Der findes ikke i Danmark noget Parti, ikke nogen Del af det danske Folk, som ikke ønsker at vise Islænderne fuld Retfærdighed, og ikke alene Retfærdighed, men ogsaa Venskab, forsaavidt det staaer til os herhjemme. Jeg gaar ud fra, at denne Følelse er i meget nøje Slægtskab med vor Følelse af Samhørighed med de skandinaviske Folk som Helhed, en Følelse, som jeg tror er dybere rodfæstet i de tre Folk, end det almindelig anerkendes, og hvis Modstandere nærmest har været at finde mellem Magthavere og Politikere, ikke i det egentlige Folk som saadant.

Udviklingen af denne Samhørighed og dette Venskab med Islands Folk kan jo ske ad mange Veje. Kulturelt betyder det en Fortsættelse af den fælles Historie. Man kan naturligvis ogsaa naa til paa dette Punkt at skille os ad. Hvis f. Eks. Kendskabet til det danske Sprog forsvinder paa Island, hvis Forbindelsen mellem islandsk og dansk Universitetsdannelse og dansk og islandsk Kunst hører op, vil vi kunne blive fjernet fra hinanden, ligesom hvis det lykkes at lede Lovgivningen og Retsopfattelsen ad to forskellige Baner. Men det vilde jo dog netop være en modsat Bevægelse af den, som faktisk gennem en Aarrække er tilstræbt mellem det norske og det svenske Folk paa den ene og det danske Folk paa den anden Side. Jeg behøver her kun at henvise til den fællesnordiske Lovgivning.

Venskabet og Sammenslutningen kan foruden ad kulturel Vej ogsaa søges udviklet ad økonomisk Vej. Island er jo i udpræget Grad et Land med meget ensidige Betalingsmidler overfor Udlandet. Fisk og Fiskeprodukter, Uld, Faarekød og Heste, det er væsentlig med disse Varer, Island maa betale al sin Indførsel. Det er altsaa et Land, for hvilket Handelsforbindelse med Udlandet er i høj Grad nødvendig, og som vil kunne blive økonomisk svækket, hvis der ikke skaffes gunstige Betingelser for denne Vareudveksling, Betingelser, som et Land har desto vanskeligere ved at skaffe sig, jo mindre det er, og jo mere isoleret det staaer. Men dertil kommer, at Island fra Naturers Side er et saare fattigt udstyret Land. De Muligheder, der findes for Udnyttelse af den betydelige Vandkraft, der er til Stede, de Muligheder, der er for at fremme Landbrug og Fiskeri, kan for en stor Del, og navnlig for Vandkraftens Vedkommende, neppe gennæmføres ved islandsk Arbejde og is-